

Motion till riksdagen

1985/86:A203

Birthe Sörestedt m. fl. (s)

De sociala konsekvenserna vid arbetslöshet

De ekonomiska konsekvenserna i form av utbetalning av arbetslöshetskassa och KAS som arbetslösheten medför är väl kända.

Däremot är de sociala konsekvenserna för samhället och den enskilde minst lika ingripande, men inte lika väl belysta. Även denna sida av arbetslösheten medför i slutändan ekonomiska konsekvenser som belastar landsting och kommuner i form av ökade kostnader för utbetalning av socialbidrag samt ett utökat sjukvårdsbehov.

Av t. ex. de 14 500 arbetslösa i M-län var hälften ersättningsberättigade kassamedlemmar, men även för denna grupp innebär det en betydligt mindre inkomst att leva på. Vid långvarig arbetslöshet innebär detta stora försörjningsbekymmer. 10 % av de arbetslösa i M-län hade kontant arbetsmarknadsstöd, vilket innebär att dessa personer måste besöka socialbyrån för att få kompletterande socialhjälp, om de över huvud taget skall kunna klara sitt uppehälle. 5 800 personer saknade helt arbetslöshetsersättning och är alltså helt beroende av socialbidrag. Det kan konstateras att det är en stor grupp som inte haft någon längre arbetsperiod eller utbildning under det senaste året och risken är att dessa personer aldrig har haft och aldrig kommer att få in en fot på arbetsmarknaden om inte speciella insatser görs. Dessutom kan perioder av längre arbetslöshet påverka möjligheten att erhålla ATP i samma utsträckning som övriga i samma åldersgrupp, det kan innebära konsekvenser som får oförutsedda följder.

För den enskilde individen innebär brist på arbete inte bara en ekonomisk påfrestning, utan för med sig konsekvenser som inte kan ersättas genom en penningutbetalning. Arbetsgemenskapen på arbetsplatsen och de kontakter utåt i samhället som ett arbete medför försvinner, den egna identiteten försvagas och den prestige och status som arbetet ger upphör.

Hela familjen kan drabbas, inte bara av en försämrad ekonomisk situation, utan även för att de gamla rollerna i familjen förändras, såsom att ansvar för hemarbete eller familjens försörjning överförs till den andra parten. Detta medför samlevnadsproblem som ofta orsakar skilsmässor. Med en knapp ekonomi är möjligheterna små att ge innehåll åt en utökad fritid. Det är genom fritidsaktiviteter som sociala kontakter kan bibehållas eller vara en ersättning för arbetets värde.

Barnens förebilder är föräldrarna. Därför är det av vikt, att under uppväxten ha den kontaktyta med samhället som föräldrarnas arbete utgör. Föräldrars långvariga kontakt med socialtjänsten medför att barn under uppväxtåren får en norm, som säger att medel till uppehälle erhålls utan att

arbete är ett måste för sin egen försörjning. Tillgången till barnomsorgsplatser är ofta knuten till föräldrars arbete och barnen riskerar att få begränsade sociala kontakter i och med föräldrarnas arbetslöshet.

Mot. 1985/86
A203

Det finns klara samband mellan arbetslöshet och hälsotillstånd. Människor mår på olika sätt dåligt av arbetslöshet. Redan hotet om att bli arbetslös medför en kraftig stressreaktion som kan mätas i förhöjt blodtryck. De personer som tidigare haft besvär med hälsan drabbas mest vid arbetslöshet. Många måste uppsöka sjukvården med symptom av arbetslöshet, bestående av olika psykosomatiska besvär. Dock krävs det bättre kunskaper och medvetenhet om arbetssituationens påverkan på hälsotillståndet. Mer än tidigare måste hälso- och sjukvården uppmärksamma och ta hänsyn till människans arbetssituation i sin rutinverksamhet.

De unga som möter sin första arbetslivserfarenhet med arbetslöshet är särskilt känsliga och påverkbara. Risken finns att de grundlägger vanor som är skadliga för hälsan. En finsk undersökning visar att de äter sämre, använder mer berusningsmedel, missköter sin personliga hygien och kroppsliga kondition i större utsträckning än jämnåriga med arbete. Vissa grupper av ungdomar är mer utsatta än andra. Här spelar kamratkretsens beteende en stor roll. Ungdomsarbetslösheten är relativt ny som problem i vårt land, varför vi saknar insikt om hur det drabbar individen på kort och längre sikt.

Risken är stor för dem som inte erhåller ett arbete eller en utbildning att de ställs utanför samhällsgemenskapen, vilket i sin tur kan medföra materiell nöd, missbruk och kriminalitet. Om stora grupper ställs utanför uppstår ett motsatsförhållande till andra, och sociala konflikter kan lätt blossa upp.

För att samhället skall kunna möta de problem som arbetslöshet orsakar krävs att det sker en intensifierad kartläggning och forskning om de sociala konsekvenserna.

Som ovan beskrivits kan arbetslöshet ge vitt skilda sociala konsekvenser för såväl den enskilde som för samhället. Dessa har inte i tillräcklig utsträckning beaktats i den sysselsättnings- och regionalpolitiska planeringen, där storstadsregionerna redan är hårt drabbade då det gäller utslagning och missbruk.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande behovet av kartläggning och forskning om sociala konsekvenser vid arbetslöshet.

Stockholm den 16 januari 1986

Birthe Sörestedt (s)

Ingegerd Anderlund (s)

Margit Sandéhn (s)

Bengt Silfverstrand (s)

Börje Nilsson (s)